

Täysistunto

Torstai 24.11.2022 klo 16.01—19.20

5. Hallituksen esitys eduskunnalle terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi rikoslain 34 a luvun 1 ja 4 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 271/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään myöskin se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.58 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on hallituksen esitys 271/2022, jossa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi terrorismin ennaltaehkäisyä koskevaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen Riassa 22.10.2015 tehdyn lisäpöytäkirjan ja sen voimaansaattamislain. Lisäksi vähäisiä muutoksia ehdotetaan terrorismirikoksia koskeviin rikoslain rangaistussäännöksiin.

Terrorismin ennaltaehkäisyä koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1.6.2007. Yleissopimuksen on ratifioinut 43 valtiota sekä Euroopan unioni. Suomen osalta yleissopimus tuli voimaan 1.5.2008. Yleissopimuksen tarkoituksena on toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä terrorismin ehkäisemiseksi noudattaen samalla oikeusvaltioperiaatetta, demokraattisia arvoja, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.

Lisäpöytäkirjan tarkoituksena on edistää YK:n turvallisuusneuvoston syyskuussa 2014 hyväksymään terrorismiin syyllistyviä vierastaistelijoita koskevaan päätöslauselmaan 2178 sisältyvien velvoitteiden täytäntöönpanoa. Päätöslauselman tarkoituksena on siinä mainituin toimenpitein torjua ulkomaille terrorismirikosten tekemistä varten tai niiden tekemistä edistävässä tarkoituksessa lähtevien henkilöiden — foreign terrorist fighters — muodostamaa uhkaa. Vierastaistelijat määritellään henkilöiksi, jotka matkustavat muuhun valtioon kuin asuin- tai kansalaisuusvaltioonsa tarkoituksessa tehdä, suunnitella tai valmistella terrorismirikoksia tai osallistua niiden tekemiseen taikka antaa tai vastaanottaa terroristista koulutusta. Lisäpöytäkirja velvoittaa sopijapuolia säätämään rangaistaviksi osallistumisen yhteenliittymään tai ryhmään terrorismia varten, koulutuksen saamisen terrorismiin, matkustamisen ulkomaille terrorismia varten, terrorismia varten ulkomaille matkustamisen rahoittamisen sekä terrorismia varten ulkomaille matkustamisen järjestämisen tai muun helpottamisen. Kriminalisointivelvoitteiden lisäksi lisäpöytäkirja velvoittaa jokaista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2022 vp

sopimuspuolta huolehtimaan tietojenvaihdosta koskien matkustamista terroristisessa tarkoituksessa.

Pääosin kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi Suomessa terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä on merkittävästi täydennetty vuodesta 2015 lähtien. Nämä lainsäädäntömuutokset ovat johtaneet siihen, että lisäpöytäkirjaan liittymisen yhteydessä on tarvetta toteuttaa vain kouluttautumisrikosta koskeva rangaistavuuden alan laajennus. Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaa pykälää muutettaisiin niin, että rangaistavaksi tulisi kouluttautuminen myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseksi. Toisin sanoen rangaistavaksi tulisi kouluttautuminen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, tietynlaisten törkeiden julkisrauhan rikkomisten sekä ydinenergian käyttörikoksen tekemiseksi. Rangaistavaa on jo nykyisin kouluttautuminen muiden momentissa mainittujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä varten.

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantavasta rikollisuudesta. Tästä johtuen on huolehdittava sääntelyn riittävästä kattavuudesta. Kysymyksessä olevat terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ovat sellaisia, että niiden tekemiseksi voidaan ottaa koulutusta. Ne ovat myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä vakavia rikoksia, joista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi. Oletettavaa on, että muutoksen piiriin kuuluvia asioita ei juurikaan tulisi rikosprosesseissa käsiteltäviksi eikä lainsäädäntömuutoksella siten olisi merkittäviä viranomaisten resurssivaikutuksia tai tietyn suuruisia taloudellisia vaikutuksia. Voidaan arvioida, että tiedonvaihto lisääntyisi niiden Euroopan neuvoston maiden ja lisäpöytäkirjan allekirjoittajien kanssa, jotka eivät kuulu Schengen-alueeseen ja tee kuulutuksia Schengenin tietojärjestelmään.

Tässä, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, arvoisa ministeri. — Ja edustaja Mäkelä.

18.02 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Siitä poikkeuksellinen iltapäivä, että hallitusahan tuo tänne harvinaisen hyviä esityksiä — jo toisen putkeen — peräjälkeen.

Ministeri Haavisto luetteli äsken erittäin paljon hyviä toimia terrorismin ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi, ja näitä samoja toimia muistelen perussuomalaisten tässä kuluneiden vuosien aikana esittäneen monissa eri yhteyksissä. Hyvä tietysti, että nyt näitä asioita korjattaisiin, mutta minua kuitenkin pistää hieman ihmetyttämään, miksi tämä aina edellyttää, että on joku Euroopan neuvoston yleissopimuksen lisäpöytäkirja, jokin vastaava kansainvälinen velvoite tai EU:n säätämä direktiivi tai vastaava asia, ennen kuin näitä asioita saadaan säädettyä kansallisella tasolla tiukemmiksi ja terrorismirikoksia saataisiin kriminalisoida edes pykälien tasolla. Mistä johtuen Suomi on kykenemätön säätämään näitä asioita ilman, että nämä sanellaan meille jollain tavalla ulkoapäin? Miksi me olemme tässä takamatkalla? Miksi emme ole etunojassa estämässä terrorismia ja terrorismiin liittyvää koulutusta, rahansiirtoja ja vastaavia asioita? Miksi me seuraamme sitä, mitä muut tekevät?

Toinen kysymys on se, että kun näitä tekoja säädetään rangaistavaksi ja kriminalisoidaan Suomessa, niin kuitenkin Suomessa ei käsitykseni mukaan ole tehokkaasti saatu tuomittua käytännössä ketään terrorismiin liittyvistä rikoksista. Toisin kuin monissa ver-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2022 vp

rokkimaissamme, oikeuslaitos ei yksinkertaisesti onnistu tutkimaan, syyttämään ja tuomitsemaan ihmisiä terrorismista, vaikka Suomessa tiedetään kuitenkin olevan sellaisia henkilöitä, joilla on yhteyksiä terrorismiin. Miten tämä voi olla mahdollista, ja miten tätä tilannetta saataisiin korjattua?

Käsitykseni mukaan tämä asia olisi Valtakunnansyyttäjänviraston vastuulla. Valtakunnansyyttäjänvirasto on ollut julkisuudessa edellisen valtakunnansyyttäjän aikaan monista syistä, mutta tämä terrorismikysymys tuntuu jotenkin unohtuneen valtakunnansyyttäjän asialistalta. Onko se painettu sitten tärkeysjärjestyksessä niin alas, että joitain muita asioita tutkitaan enemmän kuin näitä vakavia terrorismirikoksia?

Tätä asiaa pitäisi mielestäni korjata, niin että nämä sinänsä hyvät pykälät saataisiin myöskin sovellettua käytäntöön ja tuomittua ja rangaistua ihmisiä, jotka näihin tekoihin syyllistyvät.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäenpää.

18.05 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, tämä on mielestäni sellainen hyvä lakiesitys, jota kannattaa edistää. Tässä rinnalla tulee viedä tällaista kiinteistöjen hankintaa edistävää lakia, että me voidaan ottaa paremmin huomioon nämä EU- ja Eta-alueiden ulkopuolella olevat maat, jotka ovat tehneet kiinteistöhankintoja Suomessa, koska nämä jollakin tapaa kytkeytyvät toisiinsa.

Tämä on hyvä, että tavallansa näitä vierastaistelijoita pyritään torjumaan. Itselleni muistuu mieleen noin 20 vuoden takaa semmoinen, kun silloisilla, voisiko sanoa, henkilöillä, jotka olivat huolestuneet jo silloin näistä asioista, oli tiedossa, että Suomessa oli joku vanha kiinteistö, josta kuntayhtymä oli luopumassa. Silloin pyydettiin, että valtio puuttuisi näihin kauppoihin, mutta kun ei, niin silloin nämä henkilöt ostivat itse tämän alueen, millä saatiin estettyä vierastaistelijoiden kouluttaminen Suomessa. Sellainen epäily oli, että se menee siihen tarkoitukseen.

Noin kymmenen vuotta sitten olin maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan eräissä seminaarissa, kun siellä yksi puolustusministeriön tutkija kertoi, että Suomessa koulutetaan jihadisteja. Kuten edustaja Mäkelä äsken tuossa sanoi, meillä on tietoa, että Suomessa on semmoisia henkilöitä, joita voidaan epäillä tällaisesta. Mielestäni on tärkeätä, että edistetään sitä, että tämmöiset henkilöt eivät ainakaan Suomessa kouluttautuisi, ja myöskin heidän liikkeitään maiden välillä pyritään hidastamaan ja estämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

18.07 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä ja perusteltu lakiesitys, kiitos siitä ulkoministeri Haavistolle. Maailma on valitettavasti hyvin monimutkainen ja usein todella julmakin paikka, ja valtioviisaillahan on sellainen vanha sanonta, että toisen vapaustaistelija on toisen terroristi. Elikkä näitä terrorismikysymyksiä on usein myös jossain määrin hankala ratkoa. Tietysti aina terroritekojen tekeminen on väärin ja tuomitavaa, mutta tosiaan tilanteet voivat olla myös hyvin epäselviä.

Arvoisa puhemies! Nyt tietysti Suomen lähinaapurustoon on muodostunut hirvittävä tilanne sen myötä, kun Venäjä on alkanut toimia tällaisena terroristivaltiona, ei vain niin, että heidän raakalaismainen hyökkäyksensä Ukrainaan rikkoo tietysti kaikkia kansainvälisiä sopimuksia, vaan Venäjä on alkanut systemaattisesti terrorisoida ukrainalaista siviili-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2022 vp

väestöä talven lähestyessä pyrkien katkaisemaan sähköjakelun, vedenjakelun, sen myötä muun energiahuollon. Ja tällainen systemaattinen valtiollinen terrorismi on tietysti äärimmäisen tuomittavaa, ja esimerkiksi Euroopan parlamentti tällaisen julistuksen antoi.

No nyt, arvoisa puhemies, uutisvirrasta huomasin, että suomalainen taisteluihin osallistunut henkilö oli Ukrainassa menehtynyt taistellessaan Venäjän puolella, mikä on täysin käsittämätöntä ottaen huomioon, että Venäjä on yksin syypää tähän sotaan, Venäjä on yksin syypää siihen kärsimykseen, jonka Ukrainan kansa kohtaa, Venäjä on yksin syypää tähän kriisiin, jonka paitsi me eurooppalaiset myös esimerkiksi globaali talous nyt sitten sodan seurauksena kohtaa. On enemmän kuin kohtuullista, että Euroopan parlamentti Venäjän nimeää tällaiseksi terroristivaltioksi.

Kysyisin oikeastaan ulkoministeriltä, onko tähän liittyen nyt sitten juridisia vaikutuksia Suomeen. On täysin pöyristyttävää, että joku suomalainen lähtee taistelemaan Venäjän puolella, mutta onko tämä nyt siis sellainen terrorismirikos, mitä tässä tarkoitetaan, jos taistelee Venäjän puolella, kun Venäjä on nimetty terroristivaltioksi? Olisi varmaan hyvä tietää myöskin tämä, mikä tässä Suomen linja on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

18.10 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Kiitos! Ja kiitos erinomaisista puheenvuoroista ja kommentaista.

Ensin edustaja Mäkelälle siitä, miksi tämä on niin hidasta. Tosiaan nyt ollaan liittämässä osaksi Suomen lainsäädäntöä 2015 hyväksytty lisäpöytäkirja, ja tässä on todella ollut tällainen jännite EU:n ja sitten EU:n jäsenmaiden välillä, kenelle tämän asian hoitaminen kuuluu ja kenellä tähän on mandaattia. Nyt kuitenkin jäsenvaltiot tämän panevat täytännöön, tämä on selvinnyt.

Puutuitte myös, edustaja Mäkelä, siihen, miksi terroristit eivät aina joudu edesvastuuseen tai onko tapahtumassa jotain tällaista koulutusta tai muuta, jota Suomessa olisi. Täytyy vain sanoa, että kaikki tiedot tällaisista, jos on epäilyksiä tai tietoja, täytyy tietysti Suomen viranomaisille toimittaa. Meillä on erinomaisella tavalla ja tehokkaasti toimiva suojelupoliisi, joka näitäkin kysymyksiä selvittää, ja tietysti poliisi- ja oikeusviranomaiset selvittävät. Uskon, että hyvä viranomaistyö ja myöskin kansalaisten yhteistyö viranomaisten kanssa auttavat näitä rikoksia, tai epäilyjä, selvittämään.

Edustaja Mäenpää otti tämän kiinteistöjenomistusasian esille, ja niin kuin on kuultu, se on tuolla puolustusministeriön puolella selvityksessä. Ministeri Kaikkonen on siihen puutunut, ja meillä on tietysti jo nyt työkaluja puuttua näihin kiinteistöhankintoihin, mutta mahdollisesti tehokkaampiakin tarvitaan.

Viittasitte myöskin koulutuksen hankkimiseen, kouluttautumiseen, ja juuri sellaisia tapauksia tämä koskee. Ja tietysti on myöskin tärkeää, että Suomessa eivät saa tällaiset ryhmät aseita haltuun, eli aserajoitukset ja -kontrolli ovat tärkeitä.

Aivan lopuksi: Edustaja Autto, erittäin hyvä kysymys. Ensin näistä vierastaistelijoista. Meidän suosituksemme ministeriöstä, valtiovallan puolelta, tietysti on, että kukaan ei lähde minnekään taistelemaan millekään tällaisille rintamille. Sikäli kuin on tehnyt sotarikoksia, niistä voi joutua vastuuseen. Aikanaan Balkanin sotiin Suomesta osallistui henkilöitä, ja näitä kyllä tutkittiin ihan rikostapauksina, jos oli sitten ampunut siviilejä tai ampunut haavoittuneita tai muuta, jotka ovat ihan kansainvälisten normien mukaan sotarikoksia. Mutta tietysti tässä Venäjän toiminnassa tullaan paljon suurempaan kysymykseen: miten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2022 vp

käsitellään Venäjän vastuita, hyökkääjän vastuita? Tässä esimerkiksi kansainvälinen rikostuomioistuin ICC on ollut nyt se elin, jota Suomi on tukenut, ja siellä on jo suuri määrä tapauksia, joita selvitetään. On erittäin tärkeää, että nämä tapaukset nyt kirjataan, dokumentoidaan, ja että oikeus viimein voitaisi tässä ja myöskin ne, jotka ovat kärsineet vääryyttä, saisivat asianmukaiset korvaukset. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.